
מראה מקומות- עניני הלכה

‘במות דף מח’

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן
רב דקהל שערי תפילה
פסעיק, ניו ג'רסי
AsherMillman@gmail.com

לזכר נשמת

מנחם מנדל בן משה ושרה בת משה צבי ממשפחת אדלר
קעפל בן אליעזר ופריידל בת אליעזר ממשפחת מילמן
צבי מנחם בן שמעיהו וחיה לאה בת נפתלי הערצקא ממשפחת
רייכמאן

A Chaburah on these מקומות מראה is posted weekly
and can be accessed via www.dafaweek.org, emailed,
or on the app.

507– Daf– Week

info@dafaweek.org

בענין ההיתר לאנשים להעביר שער משאר מקומות

שיטת רש"י הוא ש"לא עשה רגליו" ר"ל צפרני רגליו שלא כשיטת התוס' שהכוונה לשער בית הערוה. ותוס' ותוס' הרא"ש הוכיחו מגמ' זו שיש להתיר גילוח בית הערוה ורק הביאו שיטות שונות עפ"י הגמ' בנזיר כנגד זה. שיטת ר"ת הוא שבמספרים מותר בית השחי ובית הערוה אכן בתער אסור ושיטת הבה"ג הוא ששניהם אסור אפילו במספרים וכן נפסק בשו"ע כשיטת הבה"ג (עיין בבאר הגולה) שאם עשה כן מכין אותו מכת מרדות ויסוד איסור זה שהוא נכלל באיסור "לא תלבש" של"ד מלבושי אשה אלא כל תקוני אשה לנוי ויפוי כדרך הנשים ג"כ אסור (ש"ך).

אכן השו"ע המשיך שאם גם דרך האנשים שם להסתפר אין כאן מכת מרדות (ומשמע שעכ"פ עדיין אסור) והרמ"א נקט יותר שאפילו מותר לכתחילה ורק שהחברים מחמירים. ומשמעות הוא שתלוי במנהג המקום שאם אינו רק דרך הנשים שם מותר אפילו לכתחילה.

ויוצא באמת שיש ב' תנאים לאסור, א' שהוא ליפוי ולנוי וב' שהוא רק מנהג נשים ולא אנשים. ומטעם זה התיר באגרות משה צביעת שער איש כדי פרנסתו שאינו ליפוי וכן הביא בשם אחרונים אחרים ג"כ. וכן התיר ר' נבנצל שליט"א לבחור לשידוכים לקחת תרופות לצבוע שערו מטעם שאינו ליפוי. ועיין במשנה הלכות שהתיר ניתוח פלסטי (באופן מסויים) משום שכן הוא מנהג האנשים במדינה זו ע"ש. [ואם קובעין מנהג זו עפ"י עכו"ם או ישראל ע' ברע"א שהביא מח' בזה].

ויש להביא עוד סניף להקל (בצירוף דינים אחרים) והוא עפ"י דברי הקהלת יעקב שהוכיח מדברי התוס' שאע"פ שלכ' איסורים הנ"ל הם דינים בחלות היפוי, מוכח עכ"פ שאם עושה באופן משונה קיל טפי שאין המעשה כדרך הנשים אע"פ שהוי אותו תוצאה ולכן במקום יש צד להקל אפשר אם עושה באופן שינוי הוי יותר קיל. ויש לדון בזה.

ובסיכום יש ג' צדדים להקל בכל שאלות הנ"ל, א' אם אינו מכויין ליפוי. ב' אם הוי ג"כ דרך האנשים. וג' אם עושה בדרך שינוי. ויש לשאול כל שאלה לרב או מוראה הוראה וכל הנ"ל רק ללימוד ולא למעשה.

- רש"י ד"ה לא עשה
- תד"ה לא עשה יבמות מח.
- תוס' הרא"ש שם
- שו"ע יו"ד קפב' א'
- באר הגולה שם אות א'
- ש"ך שם אות א'
- אגרות משה יו"ד ב' סא'
- שו"ת מציון תצא תורה תסד'
- משנה הלכות ח"ד סימן רמז'
- הגהות רע"א שו"ע שם
- גליונות קהלות יעקב יבמות שם

גדולים ואינם רוצים למול הרי הן בכרת ואין מילתן תלויה בו לעכב עליו מלאכול בפסח⁴⁶, וכוליה מלתא דרשינן מעבד איש לחודיה דאיש מיותר לדרוש דעבד שהוא איש אתה מל בעל כרחו, ולבן שהוא איש שאי אתה מל אותו בעל כרחו לא איצטריך קרא דממילא הוה אמרינן הכי כל כמה דלא כתיב בקרא לגיירו בעל כרחו כדכתיב ייתורא גבי עבד, ועוד יש ללמוד⁴⁷ מיפת תואר דאין מלין אותו בעל כרחו דהא יפת תואר אין מטבילין אותה בעל כרחו מדאצרכה רחמנא להמתין ל' יום אע"ג דקבלה עליה אין צריך להמתין, והאי דנקט ואי אתה מל בן איש בעל כרחו משום דבמילתא דרבנן נקט ליה כשם שאי אתה מל בן איש וכו' נקטיה נמי במלתיה דר"ש בן אלעזר לאשמועינן שאע"פ שאי אתה מל בן איש בעל כרחו עבד איש אתה מל בעל כרחו, ועוד נקטיה לפרושי מלתיה דר"ש בן אלעזר גופיה דמה טעם כופה מתחלתו לשם שפחות ולא לשם גירות.

עבד איש אתה מל בעל כרחו. ואע"ג דהאי קרא במילה לשם עבדות איירי משמע ליה דה"ה טבילה לשם שחרור הויה בעל כרחו, או א"נ משמע ליה לר"ש דמילת עבדות לא איצטריך קרא דמלתא דפשיטא היא דכל מילת עבדות בעל כרחו הוא אלא אם אינו ענין לטבילה לשם עבדות תנהו ענין לשם שחרור⁴⁸. ההוא מיבעי ליה לכדשמואל. וא"ת לריב"ל דאמר בפ' השולח⁴⁹ נתיאשתי מפלוני עבדי אותו העבד אין לו תקנה אלא בשטר אלמא לית ליה דשמואל א"כ סבר לה כר"ש בן אלעזר דאמר עבד אתה מל בעל כרחו, ואמאי

קאמר לקמן⁵⁰ הלוקח עבד מן העכו"ם ולא רצה למול מגלגל עמו עד י"ב חדש ואמאי ימול אותו בעל כרחו, ועוד דר"ש בן אלעזר גופיה קאמר לקמן אין משהין אותו בא"י מפני הפסד טהרות משמע דזקוק למוכרו ולא להשהותו ואמאי ימול אותו בעל כרחו, וי"ל תקנתא דרבנן היא שלא יבא להכשיל את רבו באיסור והיתר כיון דאינו מקבל עליו המצות, ועוד אין טוב לחייבו במצות מאחר דאינו תפץ לשומרם⁵¹.

לא עשה רגליו. פרש"י⁵² צפורני רגליו, ולא משמע הכי לקמן בפרק מצות חליצה⁵³ גבי מן הארכובה ולמעלה חליצתו פסולה למימרא דלא איקרי רגל ת"ש לא עשה רגליו ומשני לישנא מעליא נקט אלמא דמיירי בשער בית הערוה⁵⁴. ויש לדקדק מכאן דמותר לגלח שער בית הערוה, וכך משמע בנזיר פרק שני נזירים⁵⁵ דאמר רב מיקל אדם כל גופו בתער מתיבי המעביר בית השחי ובית הערוה לוקה הא בתער הא במספרים, ותער דקאמר רב כעין תער. וקשה דבשלהי ההיא שמעתתא⁵⁶ בעי מיניה רב מר' חייא מהו לגלח א"ל אסיר והא קא גדיל גבול יש לו אלמא דר' חייא אסיר אפי' במספרים ותימה דרב לא קבלה מרבי חייא, ור"ת⁵⁷ מפרש הא דבעא מיניה רב מר' חייא מהו לגלח היינו בתער אבל במספרים שרי, והא דקאמר והא קא גדיל ה"פ והלא אין זה דומה לשמלת אשה דאינו עושה כדי ליפות אלא להציל מן הצער שהוא גדל יותר מדאי דאפי' בתער הוה לן למשרי, ומשני גבול יש לו ואינו מצטער, ומתוך גרסת ה"ג⁵⁸ משמע דרב גופיה לא שרי אלא בשאר הגוף אבל

לט, ב. ועי' מש"כ בזה ברשב"א שם לת, א ד"ה המפקיר עבדו, ומש"כ בדבריו במנ"ח מצוה יז סקט"ו. 50 בע"ב. 51 וכ"כ רבינו בפסקים סימן לח, וכו"ה בתוד"ה אלא בשם ר"י, ובתור"י. 52 ד"ה לא. 53 קג, א. 54 וכו"ה בתוד"ה לא עשה ובתור"י ותוס' מהר"ם. 55 נח, ב. 56 שם נט, א. 57 ה"ד גם בתוד"ה לא, ובפסקי רבינו להלן פ"ב סימן ח, וכ"כ רבינו בפ"י בנזיר שם. 58 בהל' נזיר סימן לח, הובא גם בתוס' ותור"י, ובפסקי רבינו להלן שם.

דמעכב את האדון בק"פ, ראה בזר"א לחתן האו"ש סימן לא - ד, ובמובא בשמו במשך חכמה בפ' בא יב, מד, ובח"י רבי מאיר שמחה ח"ב סימן מא, וזכור יצחק (סימן א ד"ה וזה שיטת רש"י, ובריש סימן ב), ובאבן האזל עבדים פ"ח ה"כ. 46 מדברי רבינו משמע דגם בישראל רק מילת בניו "הקטנים" מעכבו בפסח, וכלשון הרמב"ם בק"פ פ"ה ה"ה, וראה מש"נ בזה להלן ריש פרק הערל הערה 21. 47 וכ"כ בתוד"ה אלא, וראה במהרש"א במהרו"ב, ובערול"ג. 48 ועי' ברמב"ן, ובמהרש"א וקרני ראם. 49 גיטין

או א"נ נפקא מינה אם מתו אביה ואמה של זאת או נתגיירו אינה צריכה לבכות⁶². והריב"ן⁶³ פי' דלר"ע צריכה שתכפור בע"ז קודם.

ירח ימים ל' יום. הכא סברי כולהו דירח ימים ל'. ותימה דאמרינן בר"ה⁶⁴ ובסנהדרין⁶⁵ כמה עיבור שנה ל' יום רשב"ג אומר חודש, וי"ל דלשון תורה לחדוד ולשון חכמים לחדוד⁶⁶, ועי"ל דאפי' לישנא דרבנן הוי סתם חודש ל' יום אי לא מוכח אבל היכא דמוכח שאני⁶⁷.

רבי עקיבא אומר אין מקיימין. פי' הריב"ן⁶⁸ שלא ינסך את יינו, וקשה דא"כ אפי' אתני בהדיא נמי, ועוד בתשובתו של ר' ישמעאל [הרי הוא] אומר משמע דמדאורייתא פליגי, ונראה⁶⁹ דהיינו טעמא דר"ע לפי שציוה המקום לאברהם למול את עבדיו הילכך כשאין מולין אסור לקיימן, ור' ישמעאל גלי קרא דוינפש בן אמתך והגר דמותך לקיימו אם אינו רוצה למול.

והגר זה גר תושב. פרש"י⁷⁰ שקיבל עליו שלא לעבוד ע"ז ומחלל שבת כעובד ע"ז, ולא נהירא דא"כ נפיש ליה מו' מצות ובמסכת ע"ז⁷¹ משמע דבו' מצות שקיבלו עליהן בני נח מיקרי גר תושב, ועוד דאמרי' בפ' ד' מיתות⁷² עכ"ר ששבת חייב מיתה ומשמע התם בחול וכ"ש בשבת, ועוד דבפ' ד' מחוסרי כפרה⁷³ קאמר ר"ע ובן נח אינו מוזהר על השבת. ונראה לפרש דהכא מיירי בעושה מלאכה לצורך ישראל דומיא דבן אמתך⁷⁴.

בית השחי ובית הערוה אפילו במספרים אסור, דגרסי הכי אמר רב מיקל אדם כל גופו בתער מיתיבי המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה כי קאמר רב בשאר איברים ושאר איברים מי שרי והתניא העברת שער אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים כי קאמר רב במספרים כי תניא ההיא בתער והא רב בתער קאמר מאי תער כעין תער, והא דמשמע ממפיבושת דהוה שרי לגלח היינו במספרים דלא אסור אלא מדרבנן ואותה שעה עדיין לא נאסר. ונראה לפ' דגירסת ה"ג אינה חולקת על גרסת הספרים שלנו דלמאי דמסיק הא בתער הא במספרים הדר ביה משינויא קמא דשני כי קאמר רב בשאר איברים. ובה"ג של אספמיא כתוב אלא הא בתער הא במספרים⁵⁹. ומיהו הא ודאי צ"ל לפי גירסא זו דשאר איברים נמי אסורים בתער כמו בית השחי מדהדר ביה משינוייה דשני ע"ג קושיא דהעברת שער אינה מד"ת אלא מדברי סופרים דמשמע ליה דאיירי בכל איברים שבגוף אבל במספרים תרוייהו שרו. כתוב בתשובת הגאונים⁶⁰ דבית השחי ובית הערוה אם מגלח מראשו ועד רגליו מותר ואם לאו אסור דכיון שמגלח כל גופו אין זה יופי אלא אדרבא ניוול הוא, ושמא במגלח לשם רפואה איירי⁶¹.

[מח, ב] רבי אליעזר אומר אביה אביה ממש ר"ע אומר אביה זה ע"ז. למסבר קראי פליגי

א. 66 וכן תי' בתו"י. 67 וכן תי' בתוד"ה ירח, ובתוס' כתובות ע"א, א ד"ה רבי יהודה. 68 הו"ד גם בתוד"ה אין. 69 וכ"כ בתוס' שם בשם ר"י, וכ"ה בתוס' מהר"ם ובתו"י, ובתוס' ותורא"ש שבת קלה, ב ד"ה כגון מבואר דה"ה דאסור לקיים שפחה שלא טבלה, אך בס' הפרדס לרש"י סימן צח כ' דשפחות מותר לקיימן, וראה מש"כ בזה הגרי"פ על הר"ס"ג ח"א עשה לד דף קצא. 70 ד"ה גר תושב. 71 סד, ב. 72 סנהדרין נח, ב. 73 כריתות ט, א. 74 וכ"ה בפסקי רבינו סימן לה, וכ"כ בתוד"ה זה, ובתוס' מהר"ם, ובתו"י בתי' השני, ובתי' הראשון כ' התו"י דכיון דדעתו להתגייר מצי לשבות, וע"י מה שכתבתי שם בהערה 31, וראה עוד ברמב"ם שבת פ"כ הי"ד ובמ"מ. וברמב"ז רשב"א וריטב"א ומאירי.

59 ראה בתו"י, ובתוס' נזיר נט, א ד"ה ההוא וד"ה אמר וד"ה בעי, ובשיטה שם בשם תורא"ש, ובחי' רבינו פרץ ושיטה לחכמי איזורא בארוכה, וכ"ה בפסקי רבינו להלן פי"ב סימן ח, וכן בפסקי הרא"ש במכות פ"ג ס"ד כ' דשאר אברים שרי במספרים, ובית השחי ובית הערוה אפי' במספרים אסור, וראה בשו"ע יו"ד ריש סימן קפב ובג"כ שם. 60 הו"ד גם בתוס' ותו"י. 61 וכ"כ רבינו בפסקים להלן פי"ב סימן ח ע"י"ש. 62 וכ"ה בתוד"ה ר"א, ובתוס' מהר"ם, ומשמע דובכחה הוי צווי, ודלא כרמב"ם מלכים פ"ח ה"ה, ובתנוך מצוה תקלב, ראה בערול"ג, ובספרי דבי רב בפ' כי תצא ד"ה ובכחה, ובמדרש אליעזר ועמק הנצי"ב שם. 63 הו"ד גם בתוס', וע"י ברמב"ן ובמלבי"ם דברים כא, יב. 64 יט, ב. 65 יא.

זדעמ רבינו מנחם הוציר ושזולת זקן מתחמ, והיינו מטעם לפי שמושך אליו העור של הפאה צטסוף העלם שקורין סנטור, וצתוספתא) [וצמשה] ^(ט) ננעיס פ"י משה ט' הביאה הרא"ש כחזו פאות זקן מפרק הלחי עד פיקה של גרגרת, ואם כן ללל הפמות היה לו לטפור לתחז עד הגרגרת, ולא צגרגרת. דמשמע שסס עיקר הפיאה הממיטית, ועל כן השאיר צ"ע. ומו"ח ז"ל ^(י) צ"ח עמוד תקמ"ח האריך צוה לומר דעיקר פיאה החמיטית צמקוס הגרגרת ממש, ואין שאר השער שחתת הגרון כללל האיסור כלל. ואין לשון (התוספתא) [המשה] משמע כן, דהא עד פיקה [של] ^(י) הגרגרת קאמר ולא (צקיעה) [צגרגרת] ^(י). כלל העולה, דחתת הגרון אין איסור מן התורה, אלא מדרבנן מטעם הנוצר צ"י [עמוד תקמ"ח ד"ה וכתב] צסס הר"ר יונה [אגרת התשובה אות ל'ן] (שאלמרו) [שאמרין] ^(י) תממיס להעציר שער צתער ככל מקוס צגוף ואפילו על זרועותיו לפי שדומה לתיקון הנשים, ואמר כן כתב צסס סמ"ק [סימן ע' היה אות צ' טעם אחר שאסור לר"ת צתער חמת הסנטור לפי שפעמיס ולכן צמספריס כעין תער מותר סס. ועיין צסימן שאלמר זה צצקיעף א'י ס"ף] ^(א) מה סכתבתי סס:

דעת רבינו מנחם הוציר ושזולת זקן מתחמ, והיינו מטעם לפי שמושך אליו העור של הפאה צטסוף העלם שקורין סנטור, וצתוספתא) [וצמשה] ^(ט) ננעיס פ"י משה ט' הביאה הרא"ש כחזו פאות זקן מפרק הלחי עד פיקה של גרגרת, ואם כן ללל הפמות היה לו לטפור לתחז עד הגרגרת, ולא צגרגרת. דמשמע שסס עיקר הפיאה הממיטית, ועל כן השאיר צ"ע. ומו"ח ז"ל ^(י) צ"ח עמוד תקמ"ח האריך צוה לומר דעיקר פיאה החמיטית צמקוס הגרגרת ממש, ואין שאר השער שחתת הגרון כללל האיסור כלל. ואין לשון (התוספתא) [המשה] משמע כן, דהא עד פיקה [של] ^(י) הגרגרת קאמר ולא (צקיעה) [צגרגרת] ^(י). כלל העולה, דחתת הגרון אין איסור מן התורה, אלא מדרבנן מטעם הנוצר צ"י [עמוד תקמ"ח ד"ה וכתב] צסס הר"ר יונה [אגרת התשובה אות ל'ן] (שאלמרו) [שאמרין] ^(י) תממיס להעציר שער צתער ככל מקוס צגוף ואפילו על זרועותיו לפי שדומה לתיקון הנשים, ואמר כן כתב צסס סמ"ק [סימן ע' היה אות צ' טעם אחר שאסור לר"ת צתער חמת הסנטור לפי שפעמיס ולכן צמספריס כעין תער מותר סס. ועיין צסימן שאלמר זה צצקיעף א'י ס"ף] ^(א) מה סכתבתי סס:

ח בהקפת ראש האיש. לעיל סעיף ו'. והצ"ח [שס ד"ה ומה] חלק וכנה דלפילו מלן דמתיר בהקפת ראש האיש מודה דבהשחתת הזקן איכא איסורא מדרבנן להשחית זקן האיש. ומימה, דהא הקפה נלמד [קידושין סס] מהשחתה, דמי היכי דליתנהו צבל תשחית שאין להס זקן ליתנהו צבל תקיף, אם כן אם מותרים צהקפה " כל שכן בהשחתה, וק"ל:

קפב א מכין בו. משום לא ילבש גבר שמלת אשה [דגריס כג, ה], שדרשו חז"ל [מיר נט, ב] ללא דוקא שמלת אשה אלא הוא הדין שאר מיקווי אשה לגוי וליופי. ולעיל סימן קצ"ו סעיף צ' נתבאר דאסור לאיש להסתכל במראה משום לא ילבש גבר שמלת אשה, ע"ש: **ב ואפילו צבתה"ה שרי.** צמקוס שמעצירים אותו גם האנשים: **ג במספרים.** כעין תער, אצל לא צתער: **ד מראשו בו.** לאו דוקא, דהא נתבאר צסימן שלפני זה [סעיף צ' ה] דאסור להקיף ראשו זקנו, אלא ר"ל מראש גופו עד סוף גופו, פרישה [אות צ]: **ה שבותר בו.** דודאי לרפואה קמכוין, דלי לפי אדרבה מיוול הוא לו. ואפשר דלפילו צמפרש דלפיו לו לגלח גם של בית השחי ובית הערוה:

עם ציונים מהש"ך
 עו. קידושין דף ל"ה [צ"ח]
 וזדעמ הר"ף [מס"ח ד, ב] והרא"ש [שס פ"ג סימן ב"ג] [וסמ"ק] [וסמ"ג]
 [לאין ג עמוד ל"ד] דשרו לכמהלה, עיי"ו ב"י [שס ד"ה ומה]
 קפב א. כגריסת גדולת הלכות גדולות [סימן לא עמוד ת"ח] שכתבו התוספות צסוף פרק החולץ [גימזות מה, א ד"ה לא] והרא"ש צצפרק מלות חלילה [שס פ"ד סימן ט] דגריס צמיר דף ל"ח ע"ב כי קאמר רב צשא"ר איברים וכו', וכך היא גריסת הר"ף [ג, ה] [והרא"ש] [פ"ג סימן ד] צסוף מלות, וכן כתבו התוספות שס צמיר דף ל"ח ע"א ד"ה צשי: רמב"ם עבודה זרה י"ג, טו: צ. טור [עמוד תקנ"ג] צסס הרמב"ם צסוף הלכות עבודה זרה [סס]: (*) פירוט ואפילו כעין תער, צ"י [עמוד תקנ"ג סוף ד"ה ומ"ש]: ג. טור [סס] והפוסקים צסס הגאונים וכן כתבו התוספות והרא"ש שס צבימות צשסס, דלחן זה יפוי אלא מיוול [וסמ"ג לאין ס]:

סימן סב

בענין מארטגיידו הנהוג בבתיס איך עושים שלא יהיה באיסור ריבית

כ"ג תמוז תשכ"א.

מע"כ ידידי הנכבד מו"ה ר" פסח קופערמאן שליט"א.

הנה ודאי ענין מארטגיידו שעושים במדינתנו הוא הלואה ויש בזה איסור ריבית וצריך לעשות באופן שלא יהיה ריבית ויש בזה שני דרכים. א) הוא לעשות בהיתר עיסקא ושדעו שני הצדדים ענין העיסקא ולא רק באמירה וכתובה בעלמא שזה אינו לחש וסגולה המועילים. אלא שהוא שותפות בהעסקים שיעשה מקבל הכסף בהסך שלוקח כגון בלקח עשרת אלפים מהנותן הוי חמשה אלפים הלואה מנותן המעות להמקבל וחמשה נשאר של הנותן שנחשב בשם פקדון ונמצא שיש בהעסק מעות של שניהם מחצה למחצה ממילא יש להיות בין ריוח בין הפסד בשוה מחצה לזה ומחצה לזה. ושמו בין שניהם כפי ידיעתם שיכולין להרויח בהעסק של סך העשרה האלפים שהניחו בעיסקא למשל י"ח פראצענט ונמצא שהוא בעד חלק הנותן ט' פראצענט שהוא מחצה הריוח. ואם שמו בפחות יצטרכו להעמיד ריוח הנותן מחצה כפי שישומו שיהיה ריוח בכל העסק. ואם אח"כ יארע שלא יהיה כל כך ריוח או ח"ו הפסד אזי צריך הנותן ליקח רק מחצה מריוח שהיה ומחצה מהפסד אם היה. אכל כיון שהנותן אינו יודע כי חלא המקבל לבדו מתעסק בהם ואינו מחוייב להאמינו לכן הותנה שאם יאמר המקבל שלא היה הריוח כפי שומתם וכ"ש כשיאמר שהיה הפסד שיצטרך לישבע בשבועה חמורה בנקיטת ס"ת ויכול להתנות עוד חמורות בהשבועה שיהיה דוקא כביהכ"נ בשעת הקריאה בפני רבים ושיאמר גם בלשון קללה על נפשו אם אינו אומר אמת. ובנוסחאות כתוב שאם יאמר שהיה הפסד יצטרך להביא עדים ודוקא אבל במדינה זו בעוה"ד שחשודים כמה אנשים להעיד שלא כדיון כמו מאומד ועל פי מה שמאמינים להבע"ד שלכן טוב להתנות שיהיה נאמנותו בשבועה חמורה גם על הפסד ומאחר שלא ירצה להשבע יהיה מחוייב לשלם להנותן את חלק הריוח שהתנו. וזה ענין היתר עיסקא שהנהיגו והיתרו הוא שהרי אם ירצה יכול לישבע כשיהיה הפסד או ריוח פחות.

וצריך שהנותן לא ידע במה הוא עוסק כדי שלא

ממש כבנשים שלא היו שערות אצלם כלל ול"ד לשער בה"ש ובה"ע שגם אצלן יש שערות והן מעבירות איתן. ובאם כוונת צביעתו הוא לא ליפוי אלא כדי שיקבלהו למשרה באופן שאין איסור אונאה כגון שיודע שיעשה המלאכה בצעיר מסתבר שיש להתיר כמו בלבש מפני החמה והצנה שהתיר הב"ח כדהביאא הט"ז סק"ד תה"ש"ך סק"ז והסכימו לזה כיון שהוא רק דבר אחד ולא מתדמה בזה לאשה. אחרי כתיב זה נודמן לי לראות ספר המאמר להגרא"מ פרייל שמחבר בזה וכן תשובה מהגאון ר' משה מרדכי עפשטיין הר"מ דסלאבאדקא והעלו ג"כ להתיר לצבוע בשביל השגת משרה כשליכא איסור אונאה עיי"ש.

ומשי"כ כתר"ה לתרץ ע"מ שהקשתי בסימן צ"ז ענף ג' על הטעם להתיר כשסתום נקב שבשן בבלאמבע ומנית מאחר שלא תניחו מגולה אלא תחליף אותו על בלאמבע קבועה ואינה מקפדת שיהיה הנקב מגולה ולכן אף שעל סתימה זו מקפדת להסירו לא חשי"כ מקפיד לענין חציצה כיון שתחזור ותסתמה. מהא דידות הכלים שהבניסן שלא כדרכן דחוצץ אף שג"כ אחר שיוציאו יחזור ויסתמנו. משום דהתם כשיוציא את היד לא ישליכנו לאשפה דהא ראוי הוא להכניסו כראוי בכלי אחד או בזו לכן לא בטל להכלי באופן שהוא עתה שלא ראוי ויצטרך להסירו אבל בלאמבע זמנית שכשיוציאה ישליכו אותה ולא ישתמשו בה לשום דבר בטלה להשן על הזמן שהוא שם אף שדעתו להוציאה אח"כ. הוא תירוצו נכון אבל בהוספה על טעם הב' דלא מקפיד שיהיה מגולה אינו מועיל בעצמו שלא יחוצץ אלא בצדוף שיכול לנטל שם ודבר המונח שם ולכן אף שתרויחו אינו רוצה שיהיה מגולה אבל היד אינו יכול לנטל להכלי באופן שמרנח שלא כדרכו אלא יוציאו להשתמש בו תשמיש כראוי אבל תבלאמבע שמבטלה לגמרי להשן כי אינו ראוי לשום דבר מאחר שהניחו בהשן מועיל מה שיחזור ויסתמש באחרת שלא יחשב מקפיד, אך אף שיש טעם להצדוף, מ"מ הוא דחוק, ויותר נכון כדבארתי שם, ולדינא אין חלוק בין תירוצו כתר"ה למה שבארתי שם לחלק.

ידידו מקידו.

משה פיינשטיין

כדורים לצביעת שערות לצורך שידוכין

תסד) שאלה: בחור שהתלבנו שערותיו ומתבייש מזה האם מותר לו ליטול כדורים שיצבעו את שערותיו בצבע שחור ויראה צעיר ואולי יקבל יותר הצעות לשידוכים?
תשובה: כן רצב.

אהל יעקב

נחשב כלא ילבש. ועוד, דהכא יש עצה פשוטה דיעביר אותן השערות במספריים שלא כעין תער דבזה בהדיא נפסק בסעיף א' דמותר לכתחילה.

ובשו"ת אבני ישפה חלק ד' (סימן צ"א) נשאל בזה מצד בושה של ריבוי שערות בגבות עיניו. והשיב, דאם תאמר בזמנינו שנוהגות הנשים לחתוך השערות של גבות העיניים אם כן שמא יש לומר שאסור, אך יש לדחות משום דנשים תולשות שערות אלו ולא מקצרות השערות, וגם יש לנשים שיטות מיוחדות שגברים לא משתמשים בהם, וגם בזמנינו דבר כזה לא נחשב מיוחד לנשים, ולכן לדינא נראה דבמקום שיש לאדם בושה בריבוי השערות של גבות העיניים או הידיים מותר לו להסתפר שם, דהיינו לקצר השערות, ואין בזה משום לא תלבש.

ובנוסף לזה כסברת רבינו שליט"א ראיתי בשו"ת ברכת יהודה חלק ב' יורה דעה (סימן ט') כתב סברא להקל בזה בשופי, והוא משום שאותם אנשים שמסדרים גבותיהם ניכר הדבר שאינם מסודרים כדרך הנשים, דהיינו שלא עושים צורה לגבות כדרך הנשים.

והנה ובנוסף לכל הנ"ל יש לציין את הפסק של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל מובא בקובץ תל תלפיות (תשע"ג) שהיקל במי שיש לו ריבוי שערות להסיר

אותם על ידי קרני לייזר, וכן נראה להקל בזה במי שרוצה להסיר אותם שערות בגבות עיניו על ידי מכונת לייזר, בנוסף לכל הסברות הנ"ל.

רצב. ולענין אם מותר ליטול כדורים לצביעת שערות עי' בשו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א' (סימן פ"ב) שהביא חקירה יסודית בדיני לא ילבש, דהנה יש לדון האם האיסור הוא על עצם מעשה הקישוט, במה שלובש ומקשט את עצמו בתיקוני נשים, או שמא האיסור הוא על מה שיוצא מזה, שהוא מלובש ומקושט כמו הנשים.

והנפקא מינה בין ב' הצדדים האלו הוא במי שרוצה לקחת סמי רפואה כדי לצבוע את השערות שלו לצבע שחור, דלפי הצד הראשון הרי אין שום מעשה קישוט על ידי בליעת סמי רפואה, אכן אם נימא שהאיסור היא התוצאה הרי יש גם כן על ידי לקחת כדורים אלו איסור דלא ילבש.

ועי' בשו"ת ודרשת וחקרת חלק ד' יורה דעה (סימן ט') שהביא מח' בין האגרות משה להגר"מ ביק זצ"ל מהו האיסור דלא ילבש האם הוא מעשה הקישוט אפילו אם לא יצא מזה כלום, או האיסור הוא בפועל-יוצא שהוא מלובש ומקושט כנשים, וכתב דבאמת שני הצדדים אסורים, הן מעשה הקישוט והן

ילבש גבר לאנשים, ונראה דהיכי דהוה מוס ודאי וכגון אלו שחשבו ז"ל דהוה מוס צכהניס פשוט דגם צאנשים מותר לרפאות עצמו דכיון דלענין רפואה אין נפ"מ צין נשים לאנשים מ"ש הוא ואף דמתכוין גס ליפות עצמו לית לן צה כיון דרפואתו צכך ופשוט דכהן צעל מוס אס היה יכול לרפאות עצמו היה צריך ומחויב לעשות כן כדי שיוכל לעבוד עבודה צמקדש ולית צה משום לא ילבש גבר, אמנס המומין קטנים שהם רק מוס יופי יש=לעיין צזה.

וראייתי צשו"ת לצושי מרדכי צמי שיש לו כתמים על פניו הנקרא (ואממער שפרענקלין) אס מותר להעצירן ע"י סמים או יש צזה משום לא ילבש ומתחלה חקר אס המנהג גס צאנשים להעציר דאז קי"ל להחירא כמ"ש הרמב"ם פ"ז מע"ז והר"ן ע"ז ד' כ"ט ורמ"א סי' קנ"ו ודרישה סי' קפ"ב ודרישה כתב דאפילו אס דרך גוים זכרים מקרי מ"מ מנהג אנשים ע"ש וצאמת כי קצת צ"ע לדרישה צגמ' נזיר ל"ט ע"א ותו כדלצעי סביא דקנייהון חוורן עיקרי נימיהון וכו' ופי' הרא"ש שס יש זקנים לצבעים זקניהם שחורים כדי שיהא נראים צחורים ע"ש ומשמע דהיו זקנים לצבעים זקנס ואפ"ה אסור לצבוע ולפוס ריהטא הני זקני גוים הם דוקני ישראל אסורים ועיין מש"כ צמשנת העמרמי סי' י"ט וצספרי משנה הלכות ח"ב למס' נזיר סי' י"ח צשם הגאונים.

שוב העלה הגאון ז"ל סברה חדשה דלא אמריין לא ילבש אלא צדבר שרואה לשנות הטבע כגון לצבוע שערות וכיוצא צזה אצל לגרר גילדי המכה וצואה רק מעציר צזה מה שניתוסף על צריאת טבעו והני כתמים כיון שבאו מלקוי החמה הוא דבר שנתחדש צו הוה כרוחן ממנו המכה ולהסירם הוה לכבוד קונו וצותן כליות ולצ יודע כמ"ש החוס' ע"ז לענין הצטה צמראה. וצברא זו לכאורה צ"ע קצת למעיין, עוד חתר דהוה צזה כעין מומין צכהניס דמותר לרפאות וצרפואה ליכא משום לא ילבש וודאי דגס זה צ"ע דצויממער שפרענקלין ודאי דאין זה מוס לכהן ואס הי' פלעק גדול אולי כה"ג דהוה צכלל מוס אצל צסתם שפראצצען אין זה צכלל מוס. וגס הגאון ז"ל דחק עצמו והיית צצ"ע ודבר זה צ"ע רצ והעיקר דאזליין צזה צתר מנהג המדינה וצמדינה זו כמדומה לי שגס האנשים נוהגים צכל אלו ואף שבאנשי שלומינו לא נמצא כוה אצל מ"מ הרצה אנשים ואפילו צין שומרי התורה שמעתי שמתמשין צאלו וא"כ הרי זה נכנס צכלל הצטה צמראה כמובן ולפי שלא נשאלתי על זה לא אעתיק עצמי צזה להלכה.

שוב נחישצתי צדבר דהדין זה תלוי צמתלוקת צגמ' צצת נ' ע"צ אמימר ומר וצטרא ורצ אשי הוו יצתי אייתי לקמיהו צרדא אמימר ורצ אשי משו מר וצטרא לא משא

אמרו ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב שסת צרדא שרי אמר להו רב מרדכי צר מיינה דמר דאפילו צחול נמי לא ס"ל סבר לה כי הא דחניא מגרר אדם גלדי צואה וגלדי מכה שעל צשרו צשציל צערו אס צשציל ליפות אסור ואינהו כמאן סברה כי הא דחניא רוחן אדם פניו ידיו ורגליו צכל יוס צשציל קונו משום כל פעל ה' למענהו ע"כ וכצו החוס' צשציל צערו ואס אין לו צער אחר אלא שמתצייש לילך צין צני אדם שרי דאין לך צער גדול מזה ע"כ מצואר דהיכא דאית ליה צער שמתצייש מצנ"א אין צו משום לא ילבש ולפ"ז צמי שיש לו כתמים נמי אס מתצייש מפני זה צין צני אדם מותר להעצירן ואס אינו מתצייש אלא עושה כדי ליפות עצמו, הדריין למש"כ לעיל וזה צרור צס"ד וצותן כליות ולצ יודע אס כוונתו וכו'. [ועי' שו"ת משנה הלכות חט"ז סוס"י ק"ן].

סימן רמח

אי מותר לחתוך טיילטול בשר לתינוק

עוד להג"ל

ומערתה פש לן לצאר מה שהביא כת"ר משו"ת אצני נזר יו"ד סי' שכ"צ צענין אי מותר לחתוך טלטול צשר צעלמא למטה צמילה שאינו מחויב לנטול וכתב דחושש לאסור לחצול צישראל חינס ויש צו משום לאו דלא יוסף להכותו וכו'. והנה שו"ת הנ"ל על יו"ד אין לי אצל לפי הנראה צ"ל צתרי אנפי. א) דהתם כשבאנו לחצול צקטן ולחתוך הטלטול אולי לא ניחא ליה לקטן צזה שאין לו כאצ ממנו וגס צמקוס מונגע הוא ולא יתצייש צו שאין כל אדם רואהו ומצא ודאי חובל נפש ישראל הוא שלא צרצונו אצל הכא הרי רואה צרפואתו ודאי דליכא צזה משום חובל וראי' צרורה ממי שיש יתר צידיו או צרגליו שש ושש עשרים וארצע אצצעות דרי יהודה מכשיר וחכמים פוסלים צמשנה צכורות ונדה מ"ט וצגמ' היתה צו יתרת וחתכה אס יש צה עגס פסול ואס לאו כשר וע"ש כל הסוגיא וצרמב"ם פ"ח מפהמ"ק הי"א ששה צידיס וכו' ואס חתך את היתירה כשר ואס היה צה עגס אפילו חתכה פסול ע"ש הנה מצואר דאס היה צה דלדול שאין צו עגס כלל מותר לחתוך ונתכשר צזה לכהונה ומצואר דלדול מותר לחתוך וע"כ צריך לחלק כמו שכתצתי כדי שלא תקשה ליה להגאון מהלכה זו.

(ב) יש לחלק דהתם מיירי צטלטול צשר צעלמא שאינו מקפיד עליו שוס אדם לחתכו ולית ציה משום מיאוס אצל הכא הרי מקפיד עליו לחתכו והוה דומיא דמי שיש לו שומא צפניו שמתר לחתכו כמצואר צגמ' כחצות צאשה שהיה לה שומא צפניה ע"ש ולא אכחד מעיני דכמדומה לי צוכרוני

אא"כ היתה סעודה של מצוה "דאפשר" דלא שרי וכו', נ"צ "ואפשר", רש"ש.

דף מ"ה ב' ברש"י ד"ה הולד אין לו תקנה, בבת ישראל כלומר ממזר הוא, נ"צ לכאורה ל"ע דהא צפשוטו משמע דאין לו תקנה כלל אפילו צממרת דהא חליו כשר מלד החלי צן חורין, ונראה דרש"י ז"ל לשיטתו לקמן נ"ז אי צפירושו הראשון דגר הכא על צת ישראל הולד גר, וגר מותר צממרת וא"כ מלד הצן חורין נמי מותר צממרת ויש לו תקנה זו.

דף מ"ו א' בתו"י ד"ה הקדש, בסה"ד, והעבד יכתוב לו שטר על "חציו" דמיו וכו', נ"צ תיבת "חליו" ע"ס ונכתב אגב שיטפא דגיטין.

דף מ"ז א' בגמ' והשתא נמי דליבא טיבותא איבא לקט שכחה ופאה ומעשר עני קמ"ל, נ"צ משמע דצחון לארץ ליבא לקט שכחה ופאה ומעשר עני ועיין תוס' חולק דף ז' אך חולי מפני שצחון לארץ אין לישראלים כל כך שדות וכרמים.

דף מ"ח א' בתוד"ה לא, ומשני כי קאמר רב במספרים והא בתער קאמר בעין תער, נ"צ לכאורה ל"ע דהא ליבא כאן אזכרת איסור לגלח רק אסור משום שמקטע עלמו כאשה ומשום הכי קעצר משום לא ילצב וא"כ מאי נפקא מינה אם בתער אם צממרת כעין תער, ול"ל דמכל מקום עיקר האיסור הוא מעשה הגילוח וכשעושה צשינוי לא כדרך אשה שרי ול"ע.

שם בא"ד, ומשמע ליה דאיירי ההיא ברייתא אף (בשאר איברים אע"ג דבבית השחי ובבית הערוה נמי איירי כדמוכח בתר הכי וכו', נ"צ עיין רש"ש ז"ל שרק מ"אע"ג" עד "צתר הכי" מוחק רש"ל ז"ל ומוסיף תיבת "ומשני" ופשוט והמדפיסים שגו צרוח ומחקו ג' שורות וצלצלו על הלומד.

דף מ"ט א' בתוד"ה לכתוב, ואתא לרבווי כל חייבי "נכריותות" ומיתות קלות וכו', נ"צ תיבת "כריותות" לריק למחוק, רש"ש.

דף נ' ב' ברש"י ד"ה ואי ביאה אחר מאמר היא, וקא פגע באיסור אשת אח, נ"צ עיין דף י"א צ' ולע"ק.

דף נ"א ב' בתוד"ה אי, ועוד דתיתסר משום דרב המנונא דאמר שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה, נ"צ עיין רש"ש ז"ל שהקשה דהא דשומרת יבם שזינתה היינו צינתה לשוק אצל לא צנצנלה ליבם שני שומרת לו ונראה ע"פ מה שכתב רש"י ז"ל לעיל דף כ"ג צ' ד"ה אין דעל ידי יבום פקע זיקה למפרע משאר אחין וא"כ הכא אח"ל דאין ציאת השני פוסל ולכשיגדיל הראשון ויצעל ותהא יבום מעליה יתברר למפרע שלא הייתה צה זיקה לחיו השני וא"כ הוי לגבי אחיו השני כיצמה לשוק דהוא נמי שוק.

דף נ"ב א' בתוד"ה אילימא, בסה"ד, אלא לר"מ מאי איבא למימר, נ"צ וצכתו צת שס תירלו ז"ע ע"ש.

דף ס"ג א' ברש"י ד"ה מעמא מלפך, פעמים שהבן מחכים את אביו אני היה לי לעשות בן, נ"צ כצגיטין דף ס"ז.

דף ס"ד א' בתוד"ה יוציא, "וגר"ח כדברי האומר" איני זן ואיני מפרנס וכו', נ"צ "וגר"ח צצצרי רצ האומר" כדל"ל.

דף ס"ו ב' בגמ' ר' אמי אמר הדין עמו כיון דאמר מר אם מתו מתו לו וכו', נ"צ עיין ציאר הגר"א ז"ל אורח חיים סימן רמ"ו ס"ק י"ד.

דף ס"ח א' בגמ' אמר ר"י אמר רב אמר קרא ובת כהן כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסלה, נ"צ "כי תהיה לאיש זר" (עכ"כ) צגימי "מכיון שנבעלה לפסול לה פסלה".

דף ס"ט א' בעין משפט אות ג', נ"צ וצפרק י"ח הלכה ג' שס פסק דאת האשה פוסל ודלא כר"י.

דף ע' א' בתוד"ה איש, בסה"ד, אע"ג דמילת זכריו ועבדיו מעכבתו בפסח, נ"צ לכאורה

